

Nr 53

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1967/68 till internationellt utvecklingsbistånd jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

1:o) Motioner angående utskottsbehandlingen av frågor rörande utvecklingsbiståndet. I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Lindström m. fl.* (I: 684) och den andra inom andra kammaren av herr *Wahlund m. fl.* (II: 851), har hemställts att motionerna »överlämnas till vederbörande utskott för att av dem tagas i beaktande vid överläggning inom utskotten angående behandlingen av det stora frågekomplex som u-landshjälpen utgör».

Beträffande motiveringen till motionsyrkandet får utskottet hänvisa till motionen I: 684.

Motionerna har förutom till statsutskottet hänvisats till lagutskott samt till bevillnings- och bankoutskotten.

*Utskottet har inte funnit motionerna påkalla någon utskottets åtgärd, vilket utskottet härmed får för riksdagen
anmäla.*

Riktlinjer för och planläggning av utvecklingsbiståndet

I förevarande sammanhang har utskottet behandlat

*dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Nyman m. fl.* (I: 47) och den andra inom andra kammaren av herr *Rimmerfors m. fl.* (II: 65),*

*dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Blomquist* (I: 82) och den andra inom andra kammaren av fru *Sundberg m. fl.* (II: 113),*

*dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Werner* (I: 131) och den andra inom andra kammaren av herr *Hermansson m. fl.* (II: 166),*

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Blomquist* (I: 262) och den andra inom andra kammaren av herr *Rubin m. fl.* (II: 340),

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Dahlén* och *Bengtson* (I: 382) och den andra inom andra kammaren av herrar *Hedlund* och *Ohlin* (II: 484),

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ahlmark m. fl.* (I: 476) och den andra inom andra kammaren av herr *Ullsten m. fl.* (II: 614),

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Nils-Eric Gustafsson* (I: 478) och den andra inom andra kammaren av herrar *Larsson* i *Borrby* och *Mattsson* (II: 607),

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Holmberg m. fl.* (I: 479) och den andra inom andra kammaren av herr *Bohman m. fl.* (II: 603),

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken *Mattson* och herr *Torsten Hansson* (I: 482) och den andra inom andra kammaren av herr *Carlsson* i *Tyresö m. fl.* (II: 604),

dels en inom andra kammaren av herrar *Wiklund* i *Stockholm* och *Gustavsson* i *Alvesta* väckt motion (II: 169),

dels ock en inom andra kammaren av herr *Hansson* i *Skegrie* väckt motion (II: 483).

Vid sina överväganden har utskottet även beaktat de uttalanden som i här behandlade ämnen gjorts av *riksdagens revisorer* i deras berättelse över den år 1966 av dem verkställda granskningen av statsverket (§ 1 Den svenska biståndsverksamheten).

Under punkterna 2—8 i det följande redovisas de här aktuella yrkandena i nu nämnda motioner liksom revisorernas uttalanden.

2:o) **1 procent-målet.** I de likalydande motionerna I: 131 och II: 166 har hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte uttala sig för att målsättningen 1 procent av bruttonationalprodukten i u-landsbistånd skall ha uppnåtts senast vid slutet av 1960-talet.

I de likalydande motionerna I: 382 och II: 484 har hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte begära att regeringen till nästa års riksdag framlägger en tidsplan för förverkligandet av 1962 års riksdagsbeslut om biståndsverksamhetens närmaste mål 1 procent av bruttonationalprodukten.

I de likalydande motionerna I: 482 och II: 604 har hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen anhåller att Kungl. Maj:t måtte för nästa års riks-

dag redovisa sina planer på u-hjälpens utbyggnadstakt och den tidpunkt för 1 procent-målets förverkligande som ingår i dessa planer.

Beträffande motiveringarna för motionsyrkandena får utskottet hänvisa till motionerna II: 166, II: 484 och II: 604.

Riksdagens revisorer har i sin berättelse (s. 105) uttalat följande.

Enligt de riktlinjer som bestämts för den svenska biståndsverksamheten skall denna fortsätta att utvidgas, till dess för ändamålet använda medel motsvarar en procent av nationalinkomsten. Den princip som därmed fastställts är från budgetteknisk synpunkt tämligen unik; för flertalet statsutgifter gäller att de icke i förväg är fixerade till något visst belopp utan till sin omfattning prövas efter föreliggande behov och aktuella möjligheter att tillgodose dessa. Enligt revisorernas mening bör man heller icke bortse från att den angivna principen inrymmer en viss fara, då den kan uppfattas som ett tvång att nå fram till en viss utgiftssumma oavsett eljest föreliggande omständigheter. Det synes därför önskvärt att man för framtiden undviker dylika irrationella bindningar.

Utskottet. Genom bifall till propositionen nr 100 fastställde 1962 års riksdag riktlinjer för det svenska utvecklingsbiståndet, vilka innefattade att strävandena skulle inriktas på att successivt öka den svenska biståndsgivningen till en nivå motsvarande 1 procent av bruttonationalprodukten. Enligt propositionen måste biståndets omfattning årligen avvägas med hänsyn bl. a. till det samhällsekonomiska läget, varför den successiva utgiftsökningen inte borde ges automatisk karaktär.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 135 år 1962 anslöt sig utskottet till den föreslagna målsättningen och uttalade, i anledning av motionsförslag om en årlig ökningstakt ej understigande 0,1 procent av bruttonationalprodukten, att en dylik fastläsning ej borde ifrågakomma.

Vid 1966 års riksdag väcktes motioner med förslag av väsentligen samma innebörd som yrkandena i motionerna I: 131 och II: 166, I: 382 och II: 484 samt I: 482 och II: 604. Utskottet erinrade med anledning härav i sitt utlåtande nr 45 om utvecklingen av biståndsanslagen under de närmast föregående åren och konstaterade, att riksdagens tidigare uttalanden om innebörden av den antagna målsättningen alltjämt ägde giltighet.

Under de fem år som förflutit sedan 1962 års riksdagsbeslut har biståndsbehoven fortsatt att stiga samtidigt som Sveriges förmåga att lämna bistånd, om den mätes i nationalproduktens tillväxt, ökat. I förhållande till bruttonationalprodukten har de statliga biståndsanslagen fördubblats från budgetåret 1962/63 (0,17 procent) till innevarande budgetår (0,33 procent); de av Kungl. Maj:t för budgetåret 1967/68 föreslagna anslagen motsvarar ca 0,38 procent av bruttonationalprodukten. Mot denna bakgrund anser utskottet att en väsentlig utbyggnad av det svenska utvecklingsbiståndet bör komma till stånd och förordar, att en plan härför förelägges 1968 års riksdag. Denna plan bör sikta till en utbyggnad av en sådan storleksordning, att

det totala biståndet successivt uppnår en nivå som svarar mot 1 procent av bruttonationalprodukten. Utskottet förutsätter härvid, att kostnadssidan blir föremål för redovisning inom ramen för budgetens långtidsplanering.

Utskottet vill understryka, att en plan av det förordade slaget skulle ha sitt största värde däri, att den gav ett otvetydigt uttryck för Sveriges vilja att realisera den målsättning som riksdagen antagit. Takten i planens förverkligande måste av naturliga skäl bli beroende av en rad faktorer av bl. a. praktisk och samhällsekonomisk natur som inte på förhand kan överblickas.

Utskottet hemställer,

a) att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 382 och II: 484 samt I: 482 och II: 604, samliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att en plan för utvecklingsbiståndets utbyggnad med sikte på ett totalt bistånd motsvarande 1 procent av bruttonationalprodukten förelägges 1968 års riksdag;

b) att motionerna I: 131 och II: 166, såvitt nu är i fråga, icke må av riksdagen bifallas.

3:o) **Utredning om det fortsatta utvecklingsbiståndet.** I de likalydande motionerna I: 131 och II: 166 har hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen i skrivelse till regeringen hemställer om utredning om de framtida formerna för den svenska biståndspolitik, varvid huvuduppmärksamheten inriktas på betydelsen av att den ekonomiska politiken i allmänhet och utrikeshandelspolitiken i synnerhet utformas så att den bidrar till att motverka den i humanitärt och ekonomiskt avseende ytterligt hotande utvecklingen i världen.

I de likalydande motionerna I: 382 och II: 484 har hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen hemställer att regeringen måtte i enlighet med vad som sägs i motionerna tillsätta en utredning med parlamentariker, representanter för näringsliv och mission samt vetenskaplig expertis för att undersöka vägarna för en ökad svensk biståndsinsats.

I de likalydande motionerna I: 479 och II: 603 har hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att en allsidig utredning med representanter för staten, näringslivet, missionen och de humanitära organisationerna tillsättes, vilken skyndsamt bör överse riktlinjerna för den svenska u-landshjälpen — i avsikt att underlätta en ökning av hjälpen — i enlighet med de principer och förslag som anges i motionerna.

Beträffande motiveringarna för motionsyrkandena får utskottet hänvisa till motionerna II: 166, II: 484 och I: 479.

Utskottet har under nästföregående punkt uttalat sig för att 1968 års riksdag förelägges en plan för utvecklingsbiståndets vidare utbyggnad i syfte att förverkliga det uppställda 1 procent-målet.

I motionerna I: 382 och II: 484 samt I: 479 och II: 603 har yrkats att en utredning med representation för olika intressegrupper tillsättes för att undersöka vägarna för en ökad svensk biståndsinsats respektive överse riktlinjerna för u-landshjälpen i avsikt att underlätta en ökning av denna. I motionerna I: 131 och II: 166 har hemställts om utredning av den framtida svenska biståndspolitiken med huvudvikten vid utrikeshandelspolitikens utformning.

Utskottet vill med anledning härav erinra om att de riktlinjer för det svenska utvecklingsbiståndet som antogs av statsmakterna år 1962 inte därefter i några väsentliga hänseenden ifrågasatts av riksdagen. Riksdagens uttalande med anledning av propositionen 1962: 100 är väl ägnat att utgöra grundvalen för den fortsatta och skyndsamma planering av biståndets utbyggnad som förutsattes ske genom Kungl. Maj:ts försorg. I de propositioner som utgjort underlag för biståndsverksamhetens utbyggnad därefter (från en anslagsvolym av ca 130 milj. kr. till nu föreslagna drygt 400 milj. kr.) har på en rad viktiga punkter de år 1962 uppdragna riktlinjerna utvecklats och preciserats. Detta gäller såväl den tekniska och humanitära som den finansiella biståndsverksamheten. Det gäller också den organisatoriska ramen och de administrativa formerna för verksamheten. Sålunda har riksdagen 1965 och 1966 med anledning av motionsvis framförda förslag bekräftat de tidigare fastlagda riktlinjerna. Även i årets statsverksproposition har på det finansiella utvecklingsbiståndets område berörts frågor av principiell innebörd.

Genom riksdagens bifall till propositionen 1965: 63 angående det statliga utvecklingsbiståndets administration skedde ställningstaganden rörande beredningen av frågor om biståndspolitiken. I propositionen underströks bl. a., hurusom den centrala biståndsmyndighet som föreslogs inrättad skulle bära det huvudsakliga ansvaret för utredning och planering inte bara av enskilda projekt utan av hela biståndsverksamhetens avvägning och inriktning på längre sikt. Den beredning i övrigt som föregår Kungl. Maj:ts beslut och förslag till riksdagen förutsattes ske dels genom behandlingen inom Kungl. Maj:ts kansli av biståndsmyndighetens årliga anslagsframställningar, dels inom ramen för det samråd som avsågs äga rum i den för ändamålet samtidigt inrättade biståndsberedningen, vari ingår företrädare för berörda departement och för biståndsmyndigheten.

Den angivna ordningen har fungerat i praktiken endast under kort tid. Biståndsmyndigheten, SIDA, i vars styrelse ingår företrädare för olika intresseområden och som tilldelades en central roll i biståndsverksamhetens fortsatta utbyggnad, har successivt byggts upp sedan mitten av 1965. Myndigheten kan knappast förrän nu anses ha nått full kapacitet inom givna

personalresurser för att bedriva det planeringsarbete som förutsatts. Vissa långtidsplaner och utredningsresultat har framlagts av SIDA i dess anslagsframställning avseende nästa budgetår, och ytterligare resultat av planeringsarbetet kan förväntas föreligga i en nära framtid.

Enligt vad utskottet inhämtat avser Kungl. Maj:t att under innevarande år föranstalta om en intensifierad planering för en växande biståndsverksamhet. I regeringsdeklarationen vid utrikesdebatten den 8 mars 1967 uttalade utrikesministern bl. a., att regeringen avsåg »att gå vidare och utforma ett progressivt u-hjälpsprogram, som skall motsvara vad den anser möjligt och välmotiverat för vårt land att göra i den fortsatta kampen mot fattigdomen i världen».

Vad angår konkreta utrednings- och planeringsuppgifter har redovisats, att arbete härmed i olika former nyligen slutförts eller nu pågår beträffande bl. a. stöd till u-landsinriktad forskning, åtgärder för att främja u-länders export, familjeplaneringsverksamheten, vuxenundervisning och yrkesutbildning, biståndsinsatser på industrialiseringens område samt en eventuell statlig investeringsgarantivning. Denna planering sker inom eller i kontakt med berörda offentliga organ och under medverkan av särskilt anlita expertis samt företrädare för olika intressegrupperingar.

Då det gäller biståndsverksamhetens totala omfattning och utvecklingstakt förutsattes redan vid 1962 års behandling av frågan, att förslag härom får beredas och beslut fattas inom ramen för en kontinuerlig uppföljning av gjorda erfarenheter samt en årlig statsfinansiell och samhällsekonomisk avvägning under hänsynstagande till utvecklingen av bl. a. bytesbalansen.

Med anledning av motionsyrkanden av liknande innebörd som förslagen i de ovan nämnda motionerna uttalade utskottet förra året, att tillräckliga skäl inte förelåg för en förnyad utredning om bl. a. nya riktlinjer eller ny planläggning för biståndsverksamhetens bedrivande. Utskottet avstyrkte motionsförslagen, och riksdagen biföll vad utskottet sålunda hemställt. Vad som anfördes i denna fråga förra året äger enligt utskottets mening giltighet även nu.

Utskottet anser att det fortsatta planeringsarbetet, syftande till en snabb utveckling av det svenska biståndsarbetet inom ramen för gällande riktlinjer, bör bedrivas i de former som redan existerar eller som Kungl. Maj:t i övrigt må finna bäst ägnade att leda till snabba resultat. De i motionerna I: 131 och II: 166, I: 382 och II: 484 samt I: 479 och II: 603 framförda yrkandena om utredning i särskilda former avstyrks därför.

Utskottet hemställer,

a) att motionerna I: 382 och II: 484 samt I: 479 och II: 603, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

b) att motionerna I: 131 och II: 166, såvitt nu är i fråga, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

4:0) **Ökad administrativ samordning av biståndsverksamheten.** Riksdagens revisorer har i sin berättelse (s. 106—107) uttalat, att en helhetssyn bör anläggas på biståndsverksamheten, eftersom utvecklingen gått förbi den hittillsvarande uppdelningen på »tekniska» och »finansiella» hjälpformer. Minst lika viktigt är, framhålles det vidare, att de bilaterala insatserna samordnas med de multilaterala. Enligt revisorernas mening bör man vid den grundläggande planläggningen utgå från ett totalbistånd, som sedan skall fördelas på olika kanaler med beaktande av framför allt effektivitetssynpunkten. Revisorerna anför härefter följande.

En sådan helhetssyn på biståndsverksamheten torde emellertid vara svår att praktiskt förverkliga, såvida icke vissa organisatoriska reformer genomföres. Det må härvidlag erinras om att administrationen av nämnda verksamhet alltjämt är splittrad på flera händer. Förutom SIDA, som utgör det centrala biståndsorganet, har uppgifter på förevarande område anförtrots fyra olika myndigheter. Utrikesdepartementet handlägger sålunda vissa ärenden i samband med multilateralt tekniskt och humanitärt bistånd, medan finansdepartementet och riksbanken svarar för finansiellt bistånd, i administrativt hänseende dock endast såvitt gäller den multilaterala verksamheten. Frågor rörande handelspolitiskt och kommersiellt bistånd slutligen handhaves av handelsdepartementet. Förvaltningen av hithörande riksstatsanslag är uppdelad på liknande sätt.

På grund av sin speciella karaktär synes handelsbiståndet även i fortsättningen böra administreras av handelsdepartementet. En organisatorisk samordning av biståndsverksamheten i övrigt under enhetlig ledning framstår däremot enligt revisorernas uppfattning som önskvärd, varvid knappast någon annan myndighet än SIDA kan komma i fråga. Förutom den lidigare berörda förändringen i verksamhetens själva karaktär talar för en dylik samordning flera praktiska skäl. Därigenom skulle sålunda överblicken över det samlade arbetsområdet förbättras, vilket skulle möjliggöra en mera allsidig och långsiktig bedömning av de föreliggande problemen. Planeringen och genomförandet av sådana fältprojekt som består av samverkande delar skulle icke minst underlättas. Man skulle även kunna undvika de svårigheter som sammanhänger med att för närvarande olika bestämmelser gäller för olika former av hjälpinsatser. Det må vidare erinras om att biståndsadministrationen, från att tidigare mera ha präglats av det rent humanitära syftet, i allt högre grad kommit att kräva ingående teknisk sakkunskap. Det synes då ändamålsenligt att i en enda instans samla all denna sakkunskap, som därigenom skulle kunna bättre utnyttjas. För vederbörande mottagarländer skulle det slutligen vara till fördel att behöva kontakta endast ett svenskt biståndsorgan.

Styrelsen för internationell utveckling (SIDA) har i sitt utlåtande över revisorernas uttalanden om biståndsverksamheten helt anslutit sig till vad revisorerna anfört om behovet av en helhetssyn på verksamheten. Styrelsen erinrar om att statskontoret i sin år 1965 avlämnade utredning »Det statliga utvecklingsbiståndets administration» föreslog, att handläggningen av bilaterala tekniska, humanitära och finansiella biståndsinsatser skulle koncentreras till den centrala biståndsmyndigheten. Denna myndighet

skulle sålunda enligt förslaget ha att svara för förekommande verksfunktioner även rörande det multilaterala biståndet — i den mån dessa funktioner inte ankom på riksbanken — och dessutom medverka vid utarbetandet av statsverkspropositionens anslagsförslag avseende samtliga biståndsslag och biståndsmetoder. Dessa statskontorets förslag har dock, konstaterar styrelsen, inte helt förverkligats, utan SIDA är såsom central biståndsmyndighet i första hand sysselsatt med det bilaterala biståndet, varjämte verket med avseende på multilateralt bistånd handlägger de flesta rekryterings- och stipendiatärendena. I styrelsens utlåtande anföres här efter följande.

Visst bilateralt bistånd handlägges emellertid alltjämt inom utrikesdepartementet (ärenden avseende reservationsanslaget till humanitärt bistånd till flyktingar m. fl.). Beträffande bilateralt finansiellt bistånd har uppgiften att framlägga förslag om anslagsäskanden inte tillagts styrelsen, vilket minskar dess möjligheter att rationellt medverka i planeringen av denna verksamhetsgren. Uppgifter som är att hänföra till biståndsadministrationen på det multilaterala området är i viss utsträckning förlagda till finansdepartementet och utrikesdepartementet. Vidare handlägges biståndsfrågor i handelsdepartementet (kommersiellt bistånd), exportkreditnämnden (u-garantier) och ecklesiastikdepartementet (Nordiska Afrikainstitutet). Samordningsarbetet mellan myndigheterna söker alltjämt sina mest effektiva former.

I fortsättningen lämnas i styrelsens utlåtande en rad exempel på praktiska konsekvenser av den gällande uppdelningen på tekniska och finansiella biståndsformer. I anslutning härtill anför styrelsen, att en uppdelning av biståndsformerna på kreditbistånd, gåvobistånd i form av varuleveranser och kontanta bidrag samt personellt bistånd i form av utsändande av fältpersonal och bedrivande av stipendiat- och kursverksamhet skulle ge en mer relevant indelning än den nu tillämpade. Det konstateras vidare, att SIDA på grund av de anförda omständigheterna inte bara funnit det påkallat att uttala sig om de verksamheter som belastar anslag ställda till utrikes- och finansdepartementens förfogande utan också kommit att i olika former medverka vid beredningen av biståndsärenden som faller utanför verkets egentliga ansvarsområde. Styrelsen konstaterar att denna utveckling delvis förutsetts av statsmakterna och anför avslutningsvis följande.

Sammanfattningsvis har integrationen mellan olika biståndsformer och biståndsmedel i praktiken lett till att SIDA i allt större utsträckning fått funktionen av samordningsorgan för biståndsfrågor. Denna funktion har kunnat förstärkas på sätt som skett bl. a. genom att verkets tjänstemän i sitt arbete fått en alltmer ökad praktisk kännedom om alla olika former av biståndsverksamhet. De erfarenheter styrelsen vunnit av sitt arbete gör att SIDA kan ansluta sig till vad riksdagens revisorer anført om behovet av att organisatoriskt bättre samordna biståndsverksamheten under enhetlig ledning.

Utskottet. Vad som anförts i riksdagens revisorers berättelse och SIDA:s utlåtande häröver synes utskottet ge belägg för att ett större mått av organisatorisk samordning av biståndsverksamheten skulle leda till betydande vinster vid planering och utförande av det samlade svenska utvecklingsbiståndet. Enligt utskottets mening är det — i synnerhet om en väsentlig utbyggnad av biståndet kommer till stånd — angeläget att de organisatoriska formerna för biståndets handläggning anpassas efter de praktiska erfarenheter som vunnits så att största möjliga effektivitet kan uppnås. På det internationella planet har Sverige sedan länge verkat för ökad samordning av biståndsanssträngningarna.

Utskottet anser därför starka skäl tala för att, såsom förordats av riksdagens revisorer, en organisatorisk samordning av biståndsverksamheten under enhetlig ledning kommer till stånd. SIDA:s ansvarsområde bör omfatta förekommande verksamheter inom hela biståndsområdet, i den mån dessa inte är av rent centralbankmässig karaktär. I konsekvens härmed bör samtliga biståndsanslag överföras till tredje huvudtiteln. Det bör därefter naturligen ankomma på SIDA att framlägga förslag till anslagsäskanden beträffande alla bilaterala aktiviteter. Huruvida detsamma skall gälla anslagen till de multilaterala programmen bör prövas av Kungl. Maj:t med hänsyn bl. a. till de anslagstekniska anordningar som sker.

Riksdagens revisorer har anfört, att frågor rörande kommersiellt och handelspolitiskt bistånd även i fortsättningen bör handläggas av handelsdepartementet eller myndigheter under detta. Utskottet förutsätter likväl, att vissa slag av biståndsåtgärder på detta område — exempelvis stöd till kunskapsöverföring och utredningar samt bidrag till internationella organ i syfte att främja u-ländernas export — liksom hittills skall tillhöra SIDA:s ämbetsområde. Även i övrigt bör biståndsmyndigheten beredas tillfälle att följa och påverka det kommersiella och handelspolitiska biståndet så att det kan insättas i sitt sammanhang med övriga biståndsåtgärder. Med hänsyn till att detta bistånd kan förutsättas få ökad betydelse i framtiden bör enligt utskottets mening effektiva former etableras för samråd mellan handelsdepartementet och SIDA och för styrelsens medverkan i exportkreditgivning o. dyl.

Starka skäl talar också för att den anslagstekniska samordningen drives längre än till att enbart avse ett sammanförande av samtliga biståndsanslag under tredje huvudtiteln. Anläggandet av en totalsyn på utvecklingsbiståndet skulle ytterligare underlättas, om en viss omdisposition av anslagen kom till stånd och om Kungl. Maj:t gavs bemyndigande att vid uppkommande behov från ett anslag till ett annat överföra medel i den mån de inte är bundna på grund av avtalsåtaganden, beslut eller utfästelser om bidrag eller slutgiltigt planerade aktiviteter och kan beräknas vara erforderliga för utbetalning med kort varsel. En sådan anordning skulle rent principiellt innebära betydande fördelar. I ett läge präglad av medelsknapphet inom ett eller flera anslagsom-

råden — dvs. liknande det som råder under innevarande budgetår och som kan förutses för budgetåret 1967/68 — är det enligt utskottets uppfattning särskilt angeläget att dylika möjligheter står till buds. Utskottet hänvisar härvidlag till vad som av utskottet anföres under punkterna 11, 12 och 15.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad utskottet anfört i anledning av riksdagens revisorers uttalande angående ökad organisatorisk och anslagsteknisk samordning av utvecklingsbiståndet.

5:o) Vissa prioriteringsfrågor. I de likalydande motionerna I: 47 och II: 65 har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära en utredning, gärna genom SIDA i samråd med naturresurskommittén, om vilka möjligheter som finns till forskning om och framställning av näringsmedel för u-ländernas växande befolkning.

I de likalydande motionerna I: 476 och II: 614 har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om a) att omedelbara kontakter tages med Zambias regering angående utbyggnad av den svenska biståndsverksamheten i Zambia, b) att en plan härför framlägges för nästa års riksdag.

I de likalydande motionerna I: 479 och II: 603 har hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att de svenska insatserna på familjeplaneringens område ges prioritet.

Beträffande motiveringarna för motionsyrkandena får utskottet hänvisa till motionerna I: 47, II: 614 och I: 479.

Riksdagens revisorer har i sin berättelse (s. 107—108) behandlat den prioritering avseende ämnesområden och mottagarländer som tillämpas inom den av SIDA administrerade verksamheten. Revisorerna anför som sin uppfattning att ämnesprioriteringen måste betecknas som framsynt och riktig och att man inte utan starkt tvingande skäl bör upptaga nya ämnen på biståndsprogrammet. Därest erfarenheten så motiverar, bör dock den nuvarande ämneskoncentrationen enligt revisorernas åsikt inte få hindra att regionala utvecklingsprogram, omfattande insatser även på andra områden än de prioriterade, blir ett normalt inslag i biståndsverksamheten. Med hänsyn till de faror som befolkningsutvecklingen i stora delar av världen innebär synes det revisorerna också vara högeligen befogat, att familjeplaneringen ges en ännu mera framträdande plats på det svenska biståndsprogrammet än fallet är för närvarande. Vad angår länderkoncentrationen finner revisorerna nu gällande principer i och för sig välbetänkta men ifrågasätter om det inte på litet längre sikt bör övervägas en »superprioritering», innebärande att man för framtiden satsade hårdare i några av de nuvarande prioritetsländerna, t. ex. de tre östafrikanska sta-

terna, och gradvis avvecklade biståndet i övriga länder. En sådan fördjupad länderkoncentration bör dock, framhåller revisorerna, icke avse åtgärder på familjeplaneringens område.

Utskottet. Större delen av det svenska bilaterala biståndet lämnas numera till ett begränsat antal huvudmottagarländer. Till denna krets hör inte Zambia, där f. n. en svensk fredskårsinsats är förlagd. Den av riksdagen godkända principen om länderkoncentration av det svenska biståndet motiveras med effektivitetssynpunkten: inriktningen på några få mottagarländer möjliggör ett djupare studium av dessa länder och därmed ett fastare grepp om uppgiften att medverka i deras utvecklingsansträngning. Riksdagens revisorer har ifrågasatt om inte länderkoncentrationen i en framtid bör drivas ännu längre än för närvarande. I sitt utlåtande över revisorernas berättelse har SIDA anfört, att någon formell minskning av antalet huvudmottagarländer med hänsyn bl. a. till nuvarande avtalsbindning tills vidare knappast torde kunna ske.

Av anförda skäl synes det inte lämpligt att riksdagen nu uttalar sig för att kretsen av huvudmottagarländer utökas. Utskottet kan därför inte tillstyrka motionerna I: 476 och II: 614, även om utskottet kan dela motionärernas uppfattning så till vida, att vissa skäl talar för en utökning av nuvarande bistånd till Zambia. Principen om länderkoncentration bör inte heller anses innefatta någon rigorös bindning med vittgående tidsmässig giltighet. I ett längre perspektiv bör det enligt utskottets mening kunna övervägas att något utöka kretsen av huvudmottagarländer, oavsett huruvida det kan bli aktuellt att i samband med utlöpanget av nuvarande avtalsengagemang avbryta verksamheten i vissa för närvarande prioriterade länder.

SIDA har i sin anslagsframställning anmält, att styrelsen på grundval av förslag från en särskilt tillkallad expertgrupp uppgjort en femårsplan för forskningsinsatser med nära anknytning till fältverksamheten. Enligt planen skall insatserna liksom hittills begränsas till forskning kring befolkningsproblem och näringsförsörjning, och inom det sistnämnda området avses bl. a. mikrobiologin bli prioriterad. Det anföres, att svensk mikrobiologisk forskning intar en i vissa avseenden ledande internationell position och att företrädare för ämnet uttalat starkt intresse för en målinriktad forskningsinsats med nära anknytning till fältverksamhet i något av SIDA:s huvudmottagarländer. Den närmare planeringen av ett dylikt program avses ske med hjälp av utomstående expertis. Med hänsyn till det anförda synes det i motionerna I: 47 och II: 65 framförda önskemålet vara tillgodosett, och någon riksdagens åtgärd med anledning av motionerna torde inte vara påkallad. Såsom utskottet anför under punkten 15 i det följande bör realisierandet av SIDA:s planer på detta liksom vissa andra områden ges en hög angelägenhetsgrad.

Utskottet anser i likhet med riksdagens revisorer att högsta prioritet bör

ges åt biståndsåtgärder inom familjeplaneringens område och att sådana åtgärder inte bör begränsas i enlighet med eljest gällande principer om län-derkoncentration. Denna målsättning överensstämmer också med vad som förordats av Kungl. Maj:t och SIDA. Motionerna I: 479 och II: 603 innehåller ett yrkande om prioritering av familjeplaneringen, och i motiveringen härtill förordas inrättande av ett särskilt institut för behandling av de vetenskapliga och metodologiska frågor, som aktualiseras i samband med en ökad svensk insats på familjeplaneringsområdet. Utskottet finner att de av SIDA anmälda planerna i detta avseende nära motsvarar motionärernas önskemål. Med hänsyn härtill och till vad utskottet anfört om prioritering av familjeplaneringsbiståndet synes någon riksdagens åtgärd med anledning av motionerna I: 479 och II: 603 i denna del inte vara påkallad.

Utskottet hemställer,

- a) att motionerna I: 476 och II: 614 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;
- b) att motionerna I: 47 och II: 65 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;
- c) att motionerna I: 479 och II: 603, såvitt nu är i fråga, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;
- d) att riksdagen må lägga riksdagens revisorers berättelse i förevarande del till handlingarna.

6:o) **Samordning och samverkan.** I de likalydande motionerna I: 478 och II: 607 har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte an- hålla om åtgärder för samordningen av de nordiska ländernas bistånds- arbete i enlighet med Nordiska rådets rekommendationer.

I motionen II: 169 har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville begära att SIDA får i uppdrag att verkställa skyndsamt utred- ning rörande formerna för statligt stöd till enskilda organisationer, som utsänder frivilligarbetare till u-länderna, i syfte att vidga denna form av u-landshjälp samt att de åtgärder vidtages på grundval av en sådan ut- redning, som kan erfordras för att etablera och bedriva ställig stödverk- samhet av denna typ.

I motionen II: 483 har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala sig för att Sverige i internationella sammanhang ger stöd åt redan påbörjade försök till samordning av biståndsverksamhet samt aktualiserar och starkt verkar för en global samordning inom bi- ståndsverksamhetens område.

Beträffande motiveringarna för motionsyrkandena hänvisar utskottet till motionerna II: 607, II: 169 och II: 483.

Utskottet. Sveriges deltagande i det internationella biståndssamarbetet har alltifrån begynnelsen präglats av ambitionen att få till stånd största möj-

liga mått av internationell samordning. Vid sidan av de strävanden i denna riktning som manifesterats vid planeringen och genomförandet av det svenska bilaterala biståndet har Sverige i internationella sammanhang mer aktivt än kanske något annat land pläderat för en koordinering av bilaterala och multilaterala biståndsaktiviteter liksom av verksamheten inom de multilaterala programmen. Även om dessa strävanden lett till vissa resultat, återstår ännu mycket att göra innan det kan hävdas att de totala resurserna för internationellt utvecklingsbistånd utnyttjas på ett rationellt sätt. En tillfredsställande internationell samordning lär knappast kunna uppnås så länge starka nationella intressen av politisk, kommersiell eller annan art av åtskilliga länder knyts till det bilaterala biståndet. Utskottet förutsätter dock att Sverige liksom hittills kommer att verka för största möjliga koordinering av det samlade internationella utvecklingsbiståndet. Mot denna bakgrund synes syftet i motionen II: 483 vara tillgodosett, och någon riksdagens åtgärd med anledning av motionen torde inte vara påkallad.

De nordiska ländernas samarbete på biståndsområdet är mest intimt i det gemensamma nordiska projektet i Tanzania, och ett nordiskt projekt på kooperationsområdet står inför sin start i Kenya. Inom biståndsområdet som helhet förekommer ett fortlöpande och intensivt utbyte av erfarenheter och informationer mellan de nordiska biståndsorganen, både vid regelbundna möten mellan dessas chefer och i andra former. Enligt vad som upplysts har dessa kontakter avsatt inte obetydliga praktiska resultat för berörda parter. Frågan om gemensam nordisk utbildning för u-landstjänst har ägnats uppmärksamhet, och visst praktiskt samarbete mellan biståndsorganen på detta område har förekommit, bl. a. inom ramen för Nordiska Afrikainstitutet.

Sedan 1961, då Nordiska rådet antog den i motionerna I: 478 och II: 607 omnämnda rekommendationen om samordning av de nordiska ländernas biståndsarbete, har sålunda dessa samordningssträvanden lett till en rad praktiskt betydelsefulla resultat. På grundval inte minst av de erfarenheter som efter hand vunnits i det nationella biståndsarbetet i respektive länder har det blivit möjligt att nå fram till successivt bättre former för förvaltningen av gemensamma projekt liksom att ge samarbetet i övrigt den inriktning som bäst tjänar syftet att förstärka effekten av de samlade biståndsinsatserna. Utskottet, som anser att strävandena i denna riktning bör fortsätta, finner med hänsyn till det anförda att önskemålet i motionerna I: 478 och II: 607 är till stora delar tillgodosett. Motionerna synes därför inte påkalla någon riksdagens åtgärd.

Såsom anföres i motionen II: 169 hindrar de principer, som är vägledande för SIDA:s stöd till enskilda organisationers biståndsaktiviteter, att en stödverksamhet av det i motionen åsyftade slaget etableras. Dessa principer, som fastlagts av biståndsmyndigheten i samförstånd med företrädare för de bidragssökande organisationerna och som riksdagen tidigare uttalat sin an-

slutning till, är väsentligen desamma som tillämpas vid prövningen av förslag till svenska bilaterala insatser. Det krävs bl. a. att den bidragssökande organisationen själv skall svara för en betydande del av kostnaderna för projektet. Så länge detta krav är uppfyllt, kan det enligt utskottets mening övervägas att i särskilda fall lämna bidrag till driftskostnader i vidare mån än vad principerna förutser. Däremot bör det inte ifrågakomma att i övrigt efterge de uppställda kraven. En prövning av frågan om statligt stöd åt enskilda organisationer som utsänder s. k. frivilligarbetare synes under alla förhållanden böra ske tidigast i samband med att SIDA tar ställning till huruvida styrelsens aktivitet på fredskårsområdet skall övergå från nuvarande försöksstadium till att bli ett reguljärt inslag i fältverksamheten. Utskottet avstyrker därför motionen II: 169.

Utskottet hemställer,

- a) att motionen II: 483 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;
- b) att motionerna I: 478 och II: 607 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;
- c) att motionen II: 169 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

7:o) **Resultatvärdering.** Riksdagens revisorer har i sin berättelse (s. 112—113) konstaterat, att de åtgärder som vidtagits för att få till stånd en fortlöpande resultatvärdering av biståndsinsatserna hittills varit av mycket begränsad omfattning. Revisorerna erinrar om att man med biståndets resultat i allmänhet avser utvecklingseffekten på längre sikt och i ett större sammanhang men menar, att man kan tala om resultat även i mera inskränkt bemärkelse, d. v. s. utvecklingen av varje särskilt projekt, oavsett dettas mera långtgående verkningar. I sistnämnda hänseende finner revisorerna behov föreligga av en mera utförlig redovisning av den fortskridande utvecklingen av varje särskilt projekt, så att både riksdag och allmänhet kan hållas orienterade om verksamhetens fortgång. Vad angår resultatvärdering i egentlig mening uttalar revisorerna, att det för såväl biståndsmyndigheten som Kungl. Maj:t och riksdagen måste vara av stor vikt att förutsättningar skapas för en ändamålsenlig avvägning mellan skilda biståndsformer och en realistisk prioritering mellan olika projekt. Sådana prioriteringar torde i dagens läge vara mer nödvändiga än någonsin, eftersom ett visst överskott av i och för sig lämpliga projekt synes föreligga. En noggrann redovisning av förväntat och faktiskt resultat är, konstaterar revisorerna, ett intresse även för vederbörande mottagarland, vars relativa satsning på ett visst projekt kan vara mångdubbelt större än motsvarande svenska uppoffring. Revisorerna finner det alltså vara utomordentligt angeläget, att mera målmedvetna åtgärder vidtages i syfte att möjliggöra en fortlöpande evaluering av biståndsverksamheten. Denna

resultatvärdering bör lämpligen utföras av någon instans utanför biståndsmyndigheten, exempelvis en akademisk forskningsinstitution; alternativt skulle uppgiften kunna anförtros ett fristående organ inom förvaltningen under ledning av en svensk motsvarighet till USA:s »generalinspektör» för biståndsverksamheten. Revisorerna betonar att hithörande metodfrågor under alla förhållanden är förtjänta av uppmärksamhet.

Styrelsen för internationell utveckling har i sitt utlåtande över revisorernas uttalanden i förevarande ämne understrukit, att en fortlöpande bedömning av utvecklingsbiståndets resultat är av avgörande betydelse för SIDA:s planering av sin verksamhet. Styrelsen konstaterar, att ett kontinuerligt budgetuppföljningssystem tillämpas från och med innevarande budgetår. I bilagor till sin anslagsframställning för budgetåret 1967/68 har styrelsen också sökt att för varje projekt, där så är möjligt, redovisa de realekonomiska aspekterna på projektet, d. v. s. produktionen mätt i lämpliga enheter och resursanvändningen mätt i exempelvis antalet insatta årsverken. Styrelsen avser att — med beaktande av bl. a. revisorernas synpunkter — gå vidare på den inslagna vägen och söka successivt närma sig ett system för programbudgetering, där det skall vara möjligt att ange kostnader och produktion för olika handlingsprogram. Vid planeringen av projekt söker SIDA också tillse att resultatbedömningsmöjligheter »inbygges» i projektet. I styrelsens utlåtande anföres avslutningsvis följande.

Utöver den fortlöpande resultatbedömningen vidtar SIDA åtgärder för en mer samlad resultatbedömning av olika program. Nyligen har en särskild expertgrupp bestående av experter från skolöverstyrelsen om Sveriges Verkstadsförening granskat yrkesskolorna i Pakistan. En likartad samlad bedömning av fredskåren genom anlitande av från verket fristående experter planeras. Då behovet av en sådan samlad resultatbedömning avser flera olika typer av aktiviteter bör den enligt SIDA:s uppfattning utföras av för ändamålet vid varje särskilt tillfälle tillkallade experter. Inrättande av en särskild generalinspektör skulle enligt styrelsens bedömning reellt knappast påverka arbetet med resultatbedömningen, då även denne befattningshavare skulle vara beroende av utomstående experter för att fullgöra sina uppgifter.

Utskottet. I likhet med riksdagens revisorer fäster utskottet den största vikt vid att en fortlöpande resultatvärdering av biståndsinsatserna kommer till stånd. Av vad som anförts av SIDA rörande frågan om en samlad resultatbedömning av olika program synes framgå, att vissa åtgärder i överensstämmelse med revisorernas rekommendationer redan vidtagits eller planerats. Spörsmålet om skapande av särskilda organisatoriska former för planering och samordning av granskningsåtgärder bör enligt utskottets mening prövas sedan ytterligare erfarenheter vunnits av den nu igångsatta resultatbedömningen. Utskottet förutsätter också, att SIDA vid sitt studium av hithörande metodfrågor ägnar uppmärksamhet åt möjligheterna till och formerna för resultatvärdering inom finansbiståndets område.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må lägga riksdagens revisorers berättelse i förevarande del till handlingarna.

8:o) **Motioner om insamlingar m. m.** I de likalydande motionerna I: 82 och II: 113 har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om tillsättandet av en kommitté i syfte att organisera en frivillig insamling för svensk biståndsverksamhet till u-länderna enligt i motionerna skisserade förslag, att påbörjas i och med ingången av 1968.

I de likalydande motionerna I: 262 och II: 340 har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om åtgärder snarast för att hos allmänheten väcka intresse för biståndet till u-länderna genom dels utgivning av en broschyr med i motionerna angivet innehåll, dels åtgärder i syfte att arrangera en internationell vecka med en omfattande landsinsamling i vilken staten fördubblar insamlat belopp.

Beträffande motiveringarna för motionsyrkandena hänvisar utskottet till motionerna II: 113 och II: 340.

Utskottet. I den av riksdagen bifallna propositionen 1962: 100 angående riktlinjer för det svenska utvecklingsbiståndet anförde statsministern bl. a. följande.

Finansieringen av den svenska offentliga biståndsverksamheten har hittills delvis skett med medel, som influerats genom Sverige Hjälpers-insamlingarna. Detta bistånd bör framdeles i princip finansieras med skattemedel. Insamlingsmarknaden utgör den huvudsakliga finansieringskällan för organisationernas biståndsverksamhet.

Utskottet har, i anledning av motionsyrkanden av i huvudsak samma innebörd som förslagen i motionerna I: 82 och II: 113 samt I: 262 och II: 340, i tidigare utlåtanden uttalat samma mening som den nu anförda. De nämnda motionerna avstyrks därför. Intresset för insamlingar till förmån för u-landsbiståndet bör enligt utskottets mening konkretiseras företrädesvis i form av stöd till de frivilliga organisationerna, vilkas biståndsverksamhet väsentligen finansieras genom insamlingar i olika former. Enskilda bidrag kan också lämnas till internationella organisationer och till vissa aktiviteter inom den multilaterala biståndsverksamheten.

I motionerna I: 262 och II: 340 har framförts förslag även om utgivning av en broschyr för massdistribution. I den mån detta förslag är avsett att bli realiserat oberoende av den i motionerna förordade insamlingsaktionen, vill utskottet erinra om att det ankommer på SIDA att med anlitan av medel som ställes till styrelsens disposition och i samarbete med bl. a. Svenska FN-förbundet bedriva till allmänheten riktad upplysningsverksamhet rörande utvecklingsbiståndet. Enligt vad utskottet uttalar under punkten 14 nedan är det angeläget att denna verksamhet kan intensifieras.

Utskottet hemställer,

- a) att motionerna I: 82 och II: 113 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;
- b) att motionerna I: 262 och II: 340 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Multilateralt tekniskt och humanitärt bistånd

9:o) **Förenta Nationernas utvecklingsprogram (UNDP)**. I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t (bilaga 5, punkt C 1, s. 20—21 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för den 3 januari 1967) föreslagit riksdagen att dels till Förenta Nationernas utvecklingsprogram (UNDP) för budgetåret 1967/68 anvisa ett anslag av 80 900 000 kr., dels medge att Sverige förbinder sig att även under budgetåret 1969/70 lämna bidrag till Förenta Nationernas utvecklingsprogram med samma belopp.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 70 200 000 kr.

Departementschefen erinrar om att Förenta Nationernas utvecklingsprogram (United Nations Development Programme, UNDP) tillkom den 1 januari 1966 genom en sammanslagning i administrativt hänseende av FN:s Särskilda fond och FN:s utvidgade tekniska biståndsprogram (EPTA). De båda verksamhetstypernas fonder har tills vidare bibehållits åtskilda. I samband med UNDP:s upprättande höjdes bidragsmålet för de båda programkomponenterna gemensamt till 200 milj. dollar, men under det första verksamhetsåret stannade bidragssumman vid drygt 155 milj. dollar medan för verksamhetsåret 1967 hittills lämnats bidragsutfästelser om 170 milj. dollar. På grund av en uppmjukning av de för Särskilda fonden tidigare gällande finansreglerna har emellertid UNDP:s styrelse under år 1966 med anlitande av äldre kontantreserver kunnat godkänna förinvesteringsprojektet till ett värde av närmare 200 milj. dollar eller två gånger så mycket som bidragssumman för detta år till programmets Särskilda fond-komponent. Om man vill undvika en nedskärning av projektvolymen inom denna sektor erfordras sålunda ökade bidrag under verksamhetsåret 1967.

1966 års riksdag har medgett att Sverige förbinder sig att under 1967 och 1968 lämna bidrag till UNDP med 15,5 milj. dollar årligen, d. v. s. 2 milj. dollar mer än anslaget för innevarande budgetår. Anslaget för budgetåret 1967/68 bör därför utgöra motvärdet av detta belopp, och hela den föreslagna ökningen på 2 milj. dollar bör tillföras Särskilda fond-komponenten inom UNDP.

Då Sveriges långtidsutfästelser gentemot UNDP rönt stor uppskattning och infört ett betydande element av stadga i UNDP:s planering utöver det närmast framförliggande verksamhetsåret, bör utfästelse lämnas om ett bidrag till UNDP av 15,5 milj. dollar även för verksamhetsåret 1969.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de båda förut omnämnda motionerna I: 482 av fröken *Mattson* och herr *Torsten Hansson* och II: 604 av herr *Carlsson* i Tyresö *m. fl.*, i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen medger att Sverige förbinder sig att fram t. o. m. budgetåret 1970/71 lämna bidrag till Förenta Nationernas utvecklingsprogram med minst 80 900 000 kr.,

dels ock en inom andra kammaren av herr *Rubin* väckt motion (II: 612), vari hemställts, såvitt nu är i fråga, att till UNDP anvisas 2 milj. kr. för att användas i samråd med FN:s regionala kommission för Asien (ECAFE) till anlitande av antropologisk sakkunskap på förberedande, uppföljande samt evaluering av utvecklingsprojekt inom ECAFE-regionen.

Beträffande motiveringarna för motionsyrkandena hänvisar utskottet till motionerna II: 604 och II: 612.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag är i överensstämmelse med det av 1966 års riksdag (prop. 1966: 1, bil. 5 s. 25, SU 45, rskr 169) lämnade medgivandet om bidragsutfästelse till UNDP för åren 1967 och 1968. Förslaget tillstyrks därför av utskottet, som inte heller har något att erinra mot att hela ökningen på 2 milj. dollar tillföres Särskilda fond-komponenten inom UNDP. Då 0,5 milj. dollar av bidraget för innevarande budgetår fonderats i särskild ordning för användning inom det av FN:s industriorganisation planerade rådgivningsprogrammet, innebär Kungl. Maj:ts förslag i realiteten en höjning av bidraget till UNDP med 2,5 milj. dollar.

Att de av Sverige introducerade långtidsutfästelserna gentemot UNDP varit av betydande värde för programmet synes utskottet uppenbart. Det måste samtidigt beklagas, att initiativet ännu inte haft den effekten att stimulera andra länder till liknande förhandsutfästelser. Därest det vid innevarande års bidragskonferens visar sig att ytterligare utsträckning i tiden av de svenska utfästelserna skulle kunna leda till att även andra länder förklarar sig beredda att utlova bidrag för mer än ett år, har utskottet ingen erinran mot att Sverige gör utfästelse för fyra år i enlighet med vad som föreslagits i motionerna I: 482 och II: 604.

Då någon framställning om bidrag för det ändamål som angetts i motionen II: 612, såvitt utskottet har sig bekant, inte gjorts från UNDP, finner sig utskottet böra avstyrka motionen i denna del. Det bör i detta sammanhang dessutom noteras, att UNDP:s regler hindrar att programmets fonder tillföres ändamålsbestämda bidrag.

Utskottet hemställer,

I. att riksdagen må

a) till *Förenta Nationernas utvecklingsprogram (UNDP)* för budgetåret 1967/68 på driftbudgeten under tredje huvudtiteln anvisa ett anslag av 80 900 000 kr.;

b) medge att Sverige förbinder sig att även under budgetåret 1969/70 lämna bidrag till *Förenta Nationernas utvecklingsprogram (UNDP)* med samma belopp;

c) i anledning av motionerna I: 482 och II: 604, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad utskottet anfört;

II. att motionen II: 612, såvitt nu är i fråga, icke må av riksdagen bifallas.

10:o) *Förenta Nationernas barnfond (UNICEF)*. Kungl. Maj:t har (punkt C 2, s. 21—22) föreslagit riksdagen att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1967/68 anvisa ett anslag av 8 800 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 7 800 000 kr.

Departementschefen framhåller, att UNICEF:s intäkter för verksamhetsåret 1966 beräknas ha uppgått till 35 milj. dollar eller föga mer än under 1962 och mellanliggande år. Vid UNICEF:s styrelsemöte i Addis Abeba i maj 1966 antogs en rekommendation att gradvis höja inkomstmålsättningen så att en nivå av 50 milj. dollar uppnås under 1969. Rekommendationen har sedermera understötts av FN:s ekonomiska och sociala råd, och Sverige har såväl där som i UNICEF:s styrelse biträtt den angivna målsättningen. För att den skall kunna förverkligas måste UNICEF:s inkomster ökas med omkring 5 milj. dollar per år fr. o. m. 1967, och mot denna bakgrund föreslås en uppräknings av det svenska bidraget med 1 milj. kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat den tidigare omnämnda motionen II: 612 av herr *Rubin*, vari hemstälts, såvitt nu är i fråga, att förevarande anslag uppföres med 18,8 milj. kr.

Beträffande motiveringen för detta motionsyrkande hänvisas till motionen.

Utskottet. Sverige lämnar för närvarande större bidrag per invånare till UNICEF än något annat land, och i absoluta tal är det svenska bidraget det näst största. Detta starka stöd till barnfonden finner utskottet väl motiverat med hänsyn inte minst till verksamhetens inriktning på ämnesområden som

äger hög prioritet inom det svenska bilaterala biståndet. Utskottet är också berett att tillstyrka den av Kungl. Maj:t föreslagna höjningen av bidraget med 1 milj. kr.

Enligt vad som upplysts utskottet har UNICEF ännu inte fattat något definitivt beslut om att upptaga verksamhet på familjeplaneringens område på sitt program. Den förordade anslagshöjningen bör anses innefatta bidrag till en aktivitet på detta område, därest en sådan kommer till stånd redan under 1967.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionen II: 612, såvitt nu är i fråga.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 612, såvitt nu är i fråga, till *Förenta Nationernas barnfond (UNICEF)* för budgetåret 1967/68 på driftbudgeten under tredje huvudtiteln anvisa ett anslag av 8 800 000 kr.

11:o) **Övrigt multilateralt tekniskt bistånd.** Kungl. Maj:t har (punkt C 3, s. 22—23) föreslagit riksdagen att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1967/68 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 3 000 000 kr.

Departementschefen anför, att medel under detta anslag begärts i huvudsak för bidrag till olika biståndsverksamheter som initierats av FN och fackorganen men som inte kan finansieras vare sig inom berörda organs ordinarie budget eller med anlitanande av medel från FN:s utvecklingsprogram (UNDP). Andra ändamål som avses med anslaget utgörs av vissa inte institutionaliserade utbildnings-, forsknings- och utredningsaktiviteter, vilkas finansiering måste tryggas från fall till fall och som aktualiseras från tid till annan och ofta med mycket kort varsel. Därest det under budgetåret 1967/68 skulle bli aktuellt med ett ytterligare svenskt bidrag till FN:s industriella rådgivningsprogram, skulle detta bidrag belasta förevarande anslag.

Utskottet har under punkten 4 anfört, att en viss omdisposition av biståndsanslagen skulle vara ägnad att underlätta överblicken över det totala utvecklingsbiståndet. Förevarande anslag, som i sin helhet disponeras av utrikesdepartementet, hör enligt utskottets åsikt till dem som med fördel skulle kunna bli föremål för översyn. Enligt vad utskottet inhämtat föreligger ett tiotal ändamål som tillgodosetts eller avses bli tillgodosedda genom anslaget. Dessa ändamål gäller bidrag som schematiskt sett kan indelas i två grupper, nämligen å ena sidan bidrag till aktiviteter inom den multilaterala biståndsverksamheten, vilka har eller kan förväntas få regelbundet återkommande karaktär, och å andra sidan bidrag till multilaterala

eller andra internationella verksamheter, vilka är av mer kortsiktig eller tillfällig beskaffenhet. Bidragen till de förstnämnda ändamålen synes utskottet böra prövas i samma ordning som gäller för andra bidrag av regelbundet återkommande natur (exempelvis till UNDP och UNICEF), och åtskilligt talar för att alla dylika bidrag sammanföres under ett anslag. Beträffande den andra gruppen anslagsändamål gäller, att bidrag för liknande syften i viss utsträckning lämnas ur det till SIDA:s förfogande ställda anslaget till fältverksamhet. Därest medel för alla hithörande ändamål i fortsättningen beräknades inom ramen för sistnämnda anslag, skulle det bli möjligt att få till stånd en mera enhetlig prövning av uppkommande bidragsönskemål.

Utskottet har inhämtat, att stor sannolikhet föreligger för att det av Kungl. Maj:t under förevarande punkt äskade beloppet inte i sin helhet kommer att behöva disponeras under budgetåret 1967/68 för hittills kända ändamål. I synnerhet om något förnyat bidrag till FN:s industriorganisation inte skulle bli aktuellt under budgetåret, eller om anslaget blott skulle behöva belastas med ett mindre bidrag för ändamålet, skulle en relativt betydande medelsreserv uppkomma. Med hänsyn till den stora knapphet på medel för angelägna behov som samtidigt kan förutses inom ramen för anslaget Fältverksamhet vill utskottet förorda, att Kungl. Maj:t erhåller bemyndigande att till sistnämnda anslag överföra medel från förevarande anslag. Hemställan härom görs under punkten 18.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Övrigt multilateralt tekniskt bistånd* för budgetåret 1967/68 på driftbudgeten under tredje huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

12:o) **Humanitärt bistånd till flyktingar m. fl.** Kungl. Maj:t har (punkt C 4, s. 23—24) föreslagit riksdagen att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1967/68 anvisa ett reservationsanslag av 7 100 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 6 500 000 kr.

Departementschefen anför, att det finns anledning att räkna med att antalet flyktingar särskilt från de delar av Afrika, där apartheid-systemet tillämpas, kommer att stiga och behovet av bistånd att öka. Sveriges bidrag till studiestöd åt afrikansk ungdom har lämnats genom olika kanaler med sammanlagt omkring 2 milj. kr. Efter ett nordiskt initiativ har FN:s generalförsamling vid sitt senaste möte uppdragit åt generalsekreteraren att utreda möjligheterna till en sammanslagning av de tre skilda FN-program för sådant studiestöd som f. n. finns. Samtidigt har Sverige verkat för upprättande av en särskild utbildningsfond för afrikanska flyktingar inom ramen för den verksamhet som förvaltas av FN:s flyktingkommissarie.

Under innevarande budgetår beräknas vidare sammanlagt 2 milj. kr.

komma att disponeras för bidrag till olika aktiviteter för hjälp åt den sydafrikanska apartheid-politikens offer.

De svenska årsbidragen till FN:s flyktingkommissarie och FN:s hjälporgan för Palestinaflyktingar (UNRWA) har under 1966 uppgått till 1,3 milj. kr. resp. 750 000 kr.; under budgetåret 1965/66 lämnades dessutom till UNRWA ett extra bidrag på 2 milj. dollar i syfte att hjälpa organisationen ur en svår ekonomisk kris. Stödet till UNRWA och andra angelägna ändamål motiverar en höjning av anslaget med 600 000 kr.

Utskottet. Vad som av utskottet anförts under nästföregående punkt om behovet av anslagsöversyn är i allt väsentligt tillämpligt även beträffande förevarande anslag. Bidraget till FN:s flyktingkommissarie och det allmänna bidraget till FN:s hjälporgan för Palestinaflyktingar (UNRWA) bör sålunda enligt utskottets mening bestridas inom ramen för ett anslag, omfattande alla årligen utgående bidrag av mer eller mindre permanent natur till olika aktiviteter inom det samlade multilaterala biståndsprogrammet. En utveckling i riktning mot den av utskottet förordade ordningen har skett genom att medel för ett särskilt bidrag till UNRWA:s lärar- och yrkesutbildningsverksamhet beräknats inom ramen för anslaget till fältverksamhet.

Även beträffande förevarande anslag bör Kungl. Maj:t bemyndigas att besluta om medelsöverföring till anslaget till fältverksamhet, därest förevarande anslag inte i sin helhet skulle behöva tagas i anspråk för hittills ifrågakommande ändamål under budgetåret 1967/68. Hemställan härom görs under punkten 18.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Humanitært bistånd till flyktingar m. fl.* för budgetåret 1967/68 på driftbudgeten under tredje huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 7 100 000 kr.

Bilateralt tekniskt och humanitært bistånd

13:o) **Styrelsen för internationell utveckling (SIDA): Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt C 5, s. 24—27) föreslagit riksdagen att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1967/68 anvisa ett förslagsanslag av 6 188 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 5 541 000 kr.

SIDA har i sin anslagsframställning förordat en volymmässig ökning av det bilaterala tekniska och finansiella biståndet med omkring 80 procent. Styrelsen har fördenskull — under framhållande att redan oförändrad anslagsvolym kräver en ökning av den administrativa kapaciteten — anmält behov av sammanlagt 49 nya tjänster, varav 22 avser handläggande personal och 27 övrig personal (assistent- och biträdestjänster). Härför skulle krävas en höjning av ifrågavarande anslagspost med 42 procent

eller — om hänsyn ej toges till det för löneomräkning erforderliga beloppet — 33 procent. Medelsbehovet har av styrelsen totalt beräknats till 7 906 000 kr.

Departementschefen anför att styrelsens behov av nya tjänster väsentligt minskar, därest riksdagen bifaller Kungl. Maj:ts förslag om en långsammare höjning av verksamhetsnivån än den av SIDA förordade. Medel har därför beräknats för två nya tjänster för handläggande personal samt för en sådan tjänst avsedd för den administration av det nordiska Tanganyikaprojektet som ombesörjes av SIDA. Styrelsen har efter sin anslagsframställning hemställt om Kungl. Maj:ts bemyndigande att inrätta två tjänster för detta ändamål.

I detta sammanhang har utskottet behandlat de båda förut omnämnda likalydande motionerna I: 382 av herrar *Dahlén* och *Bengtson* och II: 484 av herrar *Hedlund* och *Ohlin*, i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att till Styrelsen för internationell utveckling (SIDA): Avlöningar anvisas ett förslagsanslag av 7 906 000 kr.

Beträffande motiveringen för motionsyrkandet hänvisar utskottet till motionen II: 484.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag innefattar en höjning av anslagsposten Avlöningar till tjänstemän med inemot 3 procent och en ökning av antalet tjänster med 2 procent. Härmed kan jämföras den föreslagna nominella höjningen av de operativa bilaterala anslagen med ca 45 procent i vad avser tekniskt och humanitärt bistånd och drygt 13 procent i fråga om finansiellt bistånd. Som framgår av vad som anföres under punkten 15 nedan räknar dock SIDA med att den totala medelsförbrukningen för fältverksamheten under innevarande budgetår kommer att uppgå till ett belopp (90 milj. kr.) som endast obetydligt underskrider det av Kungl. Maj:t för ändamålet äskade beloppet för budgetåret 1967/68 (99 milj. kr.); utbetalningarna inom ramen för det bilaterala finansiella biståndet väntas däremot stiga kraftigt under det kommande budgetåret.

I motionerna I: 382 och II: 484 har hemställts, att förevarande anslag skall utgå med det i SIDA:s anslagsframställning beräknade beloppet. Då utskottet, som framgår av punkten 15 nedan, förordar bifall till Kungl. Maj:ts förslag beträffande anslaget till fältverksamhet, anser sig utskottet inte böra tillstyrka motionerna i denna del.

De ovan anförda siffrorna om anslagstilldelning resp. beräknad medelsförbrukning utgör enligt utskottets mening knappast någon rättvisande mätare av biståndsmyndighetens behov av fast personal, dvs. till myndigheten mer eller mindre varaktigt knutna befattningshavare. Den största belastningen på denna personal i samband med en viss fältaktivitet torde inte sällan ligga i tiden före aktivitetens realiserande, varav följer att hem-

mamyndighetens befattning med projektet minskar när den egentliga förbrukningen av anslagsmedel för detta vidtar. Strävandena att förlägga huvuddelen av den löpande projektadministrationen till fältet kan också förväntas leda till samma effekt. Det får antagas, att det svenska utvecklingsbiståndet under överskådlig tid kommer att kännetecknas av stigande realresurser för insatser förvaltade av SIDA. Mot denna bakgrund talar enligt utskottets mening starka skäl för att förstärkningen av styrelsens fasta personella resurser planeras på lång sikt.

Enligt utskottet bör åtgärder vidtas i syfte att genom överföring av ej disponerade eller på visst sätt bundna medel inom ramen för de totala anslagen för biståndsändamål tillföra SIDA ökade resurser för fältverksamheten. Utskottet förutsätter att, i den mån sådana överföringar kommer till stånd, former kan finnas för att tillgodose det ökade behov av personal hos styrelsen som eventuellt kan uppkomma i samband härmed.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 382 och II: 484, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Styrelsen för internationell utveckling (SIDA): Avlöningar* för budgetåret 1967/68 på driftbudgeten under tredje huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 6 188 000 kr.

14:o) *Styrelsen för internationell utveckling (SIDA): Omkostnader.* Kungl. Maj:t har (punkt C 6, s. 27—28) föreslagit riksdagen att till ifrågakvarande ändamål för budgetåret 1967/68 anvisa ett förslagsanslag av 1 830 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 1 630 000 kr.

SIDA har i sin anslagsframställning beräknat anslagsbehovet till 2 535 000 kr. Den förordade höjningen betingas både av kostnadsökningar och den av styrelsen föreslagna volymmässiga ökningen av aktiviteten. Härutöver har SIDA anmält särskilda medelsbehov dels för en — av riksdagen år 1966 förordad — intensifiering av upplysningen om de mellanstatliga organisationernas och Sveriges biståndsverksamhet, dels för personalutbildning.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de båda förut omnämnda likalydande motionerna I: 382 av herrar *Dahlén* och *Bengtson* och II: 484 av herrar *Hedlund* och *Ohlin*, i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att till *Styrelsen för internationell utveckling (SIDA): Omkostnader* anvisas ett förslagsanslag av 2 535 000 kr.,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Enarsson m. fl.* (I: 477) och den andra inom andra kammaren av herr *Björkman m. fl.* (II: 602), i vilka hemställts att riksdagen måtte

besluta att under tredje huvudtiteln punkt C 6 Styrelsen för internationell utveckling (SIDA): Omkostnader anvisa ett förslagsanslag av 1 530 000 kr.

Beträffande motiveringarna för motionsyrkandena hänvisar utskottet till motionerna II: 484 och II: 602.

Utskottet. Då utskottet, som framgår av nästföljande punkt, funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag beträffande anslaget till fältverksamhet, har utskottet ingen erinran mot att förevarande anslag avväges med hänsyn härtill på sätt som föreslagits av Kungl. Maj:t. Utskottet kan därför inte tillstyrka motionerna I: 382 och II: 484 i den del de innefattar yrkande om att omkostnadsanslaget skall utgå med det belopp som beräknats av SIDA i dess anslagsframställning.

Utskottet vill emellertid framhålla, att de kostnader som belastar förevarande anslag inte i sin helhet är avhängiga av fältverksamhetens omfattning eller avlöningsanslagets storlek. Detta gäller bland annat anslagsposten Publikationstryck m.m. Utskottet har av SIDA inhämtat, att ett antal färdigplanerade trycksaker inte kunnat utges under innevarande budgetår på grund av medelsbrist. Det får anses angeläget att SIDA kan beredas möjlighet att intensifiera sin till allmänheten riktade upplysning om de mellanstatliga organisationernas och Sveriges biståndsverksamhet.

Det i motionerna I: 477 och II: 602 framställda yrkandet avser en reduktion med 300 000 kr. av den av Kungl. Maj:t för reseersättningar beräknade anslagsposten. Såsom utskottet anförde i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 45 år 1966 får det anses naturligt med hänsyn till arten och omfattningen av SIDA:s verksamhet, att kostnaderna för resor representerar en mycket betydande del av omkostnadsanslaget. Enligt utskottets uppfattning är det inte realistiskt att antaga, att utgifterna under anslagsposten skulle kunna nedbringas med inemot 40 procent utan inskränkning av den reseaktivitet som bedömts som erforderlig. Utskottet förutsätter, i överensstämmelse med vad som anfördes i nyss nämnda utlåtande, att SIDA i möjligaste mån söker begränsa kostnaderna för resor bl. a. genom att resor för olika ändamål samordnas där så kan ske. Samtidigt vill utskottet framhålla, att de omständigheter som påkallar resor inte alltid torde ligga under styrelsens kontroll. Det bör också erinras om att de statliga resereglementena inom en inte alltför avlägsen framtid torde komma att ersättas av bestämmelser i kollektivavtalsform. I sammanhanget må nämnas att SIDA, enligt vad som upplysts utskottet, avser att på olika vägar söka nedbringa kostnaderna i samband med fältpersonalens resor vid anställningens början och slut.

Av nu anförda skäl avstyrker utskottet motionerna I: 477 och II: 602.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 382 och II: 484 samt I: 477 och II: 602, förstnämnda båda motioner såvitt nu är i fråga, till *Styrelsen för internationell utveckling (SIDA): Omkostnader* för budgetåret 1967/68 på driftbudgeten under tredje huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 830 000 kr.

15:o) *Fältverksamhet*. Kungl. Maj:t har (punkt C 7, s. 28—42) föreslagit riksdagen att dels godkänna vad departementschefen föreslagit om jämkning i anställningsvillkoren för experter inom bilateral teknisk biståndsverksamhet, dels till *Fältverksamhet* för budgetåret 1967/68 anvisa ett reservationsanslag av 99 000 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår — tillsammans med anslaget till Stipendiat- och kursverksamhet — uppfört med 68 100 000 kr.

SIDA har i sin anslagsframställning, såsom nämnts under punkten 13 ovan, förordat en betydande volymmässig ökning av aktiviteten i enlighet med planer som i sammandrag redovisas i propositionen (s. 31—41 med sammanställning s. 40—41). Det totala medelsbehovet har av styrelsen beräknats till 164 000 000 kr.

Departementschefen anför, att Kungl. Maj:ts förslag i förhållande till SIDA:s anslagsframställning innebär att en sovring och prioritering av biståndsändamålen blir nödvändig. Härvid bör familjeplaneringsbiståndet i första hand prioriteras, medan i övrigt Kungl. Maj:t bör äga taga ställning till prioriteringsfrågorna vid dispositionen av de anvisade medlen.

Departementschefen anför vidare, att erfarenheterna av tillämpningen av de riktlinjer för anställningsvillkor m. m. för experter inom bilateral teknisk biståndsverksamhet som riksdagen godkände 1964 (prop. 1964:145, SU 118, rskr 253) givit vid handen, att konstruktionen fri lönesättning i kombination med det lönesystem som gäller för utrikesförvaltningens tjänstemän inte alltid varit lämplig. Vissa ändringar i anställningsvillkoren för experterna kan sålunda komma att aktualiseras, och Kungl. Maj:t bör vara oförhindrad att medge de jämkningar som behövs.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Kilsmo* (I: 83) och den andra inom andra kammaren av herrar *Berglund* och *Hamrin* i Jönköping (II: 111), i vilka hemställts att riksdagen måtte uttala den meningen att oavsett anslagets storlek 6 milj. kr. ställs till SIDA:s förfogande för bistånd genom enskilda organisationer inklusive missionen,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Blomquist m. fl.* (I: 189) och den andra inom andra kammaren av herr *Nelander m. fl.* (II: 246), i vilka hemställts att riksdagen vid behandling av statsverkspropositionen, bil. 5 C 7, för Fältverksamhet för budgetåret 1967/68 måtte anvisa ett reservationsanslag av 105 milj. kronor mot av regeringen föreslagna 99 milj. kronor och anföra att därav 6 milj. kronor efter prövning av SIDA bör användas för Mindre fältprojekt och bistånd genom enskilda organisationer,

dels de båda förut omnämnda likalydande motionerna I: 382 av herrar *Dahlén* och *Bengtson* och II: 484 av herrar *Hedlund* och *Ohlin*, i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte för budgetåret 1967/68 i enlighet med SIDA:s förslag till Fältverksamhet anvisa ett reservationsanslag av 164 000 000 kronor, vilket innebär en höjning utöver regeringens förslag med 65 000 000 kronor,

dels de båda förut omnämnda likalydande motionerna I: 482 av fröken *Mattson* och herr *Torsten Hansson* och II: 604 av herr *Carlsson* i Tyresö m. fl., i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen, under förutsättning av bifall till i särskilda motioner framställda förslag om en ytterligare budgetförstärkning genom en höjning av maximiuttaget av folkpensionsavgiften till 1 750 kronor, måtte till SIDA:s verksamhet för budgetåret 1967/68 anslå 150 milj. kronor eller — i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag — ett med 51 milj. kronor förhöjt anslag, samt att dessa medel ställs till Kungl. Maj:ts förfogande utan annan ändamålsbestämning än de principiella prioriteringar inom u-hjälpen som riksdagen redan tidigare givit sin anslutning till,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Segerstedt Wiberg m. fl.* (I: 483) och den andra inom andra kammaren av herr *Turesson m. fl.* (II: 613), i vilka hemställts att som en särskild post under tredje huvudtitelns avdelning för tekniskt och humanitärt bistånd uppföres ett anslag för budgetåret 1967/68, utgörande Sveriges andel i kostnaderna för det nordiska Tanganyikaprojektet, å 7,5 milj. kronor,

dels ock den tidigare omnämnda motionen II: 612 av herr *Rubin*, i vilken hemställts, såvitt nu är i fråga, att det i statsverkspropositionen under tredje huvudtiteln begärda anslaget för SIDA:s verksamhet utgår med 164 milj. kronor.

Beträffande motiveringarna till motionsyrkandena hänvisar utskottet till motionerna II: 111, II: 246, II: 484, II: 604, II: 613 och II: 612.

Utskottet. SIDA:s anslagsframställning bär vittne om att styrelsen nu anser de administrativa förutsättningarna för en väsentlig utvidgning av verksamhetsvolymen i förhållande till innevarande budgetår vara för handen. Kungl. Maj:ts förslag beträffande förevarande anslag tillgodoser emellertid

endast en mindre del av de av SIDA under anslaget anmälda nya ändamålen. I ett antal motioner har dock framställts yrkanden som syftar till att helt eller delvis bringa anslaget i nivå med det av SIDA beräknade medelsbehovet.

Med hänsyn till de skäl som föranlett Kungl. Maj:t att föreslå en väsentligt mindre volymmässig ökning av aktiviteten än den av SIDA förordade anser sig utskottet inte kunna tillstyrka de i motionerna I: 382 och II: 484 samt II: 612 framförda yrkandena om att förevarande anslag skall utgå med det av SIDA begärda beloppet. Beträffande det i motionerna I: 482 och II: 604 redovisade yrkandet om en höjning av anslaget kan konstateras, att den förutsättning som angetts för yrkandet inte uppfyllts.

SIDA har inför utskottet anfört, att den totala förbrukningen av medel för fältverksamhet (inklusive stipendiat- och kursverksamhet) under innevarande budgetår beräknas komma att uppgå till omkring 90 milj. kr., vilket innebär att såväl löpande anslag (68 milj. kr.) som den vid budgetårets början föreliggande reservationen (23 milj. kr.) praktiskt taget helt kommer att tagas i anspråk. Till förfogande för verksamheten under budgetåret 1967/68 skulle sålunda endast stå anslaget 99 milj. kr., vilket i betraktande av väntade kostnadsstegringar innebär en i stort sett oförändrad verksamhetsvolym.

Vid en anpassning av fältverksamheten till en anslagsnivå, som med 65 milj. kr. underskrider det av SIDA beräknade medelsbehovet, måste naturligen fullgörandet av de avtalsmässiga förpliktelserna i första hand säkerställas. Vittgående inskränkningar av övriga planerade insatser — i synnerhet nya sådana — skulle till följd härav under angiven förutsättning bli nödvändiga. I det följande redovisar utskottet ett antal av SIDA föreslagna aktiviteter, som utskottet likväl särskilt anser böra fullföljas.

Rörande betydelsen av familjeplaneringen råder allmän enighet, och departementschefen har uttalat, att biståndet på detta område i första hand bör prioriteras under budgetåret 1967/68. Vid sidan av fullföljande av avtalsenliga åtaganden har SIDA förordat en utvidgning av det ej länderbundna familjeplaneringsbiståndet och beräknat medelsbehovet härför till 12,6 milj. kr. Utskottet anser att verksamheten inom denna sektor bör komma till stånd i största möjliga omfattning.

Anslagsposten Mindre fältprojekt och bistånd genom enskilda organisationer, under vilken SIDA anmält ett medelsbehov av 6,0 milj. kr., har beräknats huvudsakligen för bidrag till enskilda organisationers biståndsaktiviteter. Det föreligger också motionsyrkanden som syftar till att säkerställa denna bidragsgivning i enlighet med SIDA:s beräkningar. Utskottet finner det angeläget att största möjliga utrymme skapas för stödverksamhet av detta slag.

Det medelsbehov (8,2 milj. kr.) som av SIDA beräknats för utbildning av afrikanska kvinnor avser såväl avtalsbundna åtaganden som utvidgad aktivitet på området. Det får anses önskvärt att vissa av de nya projekten kan bli realiserade under det kommande budgetåret.

FN:s hjälpporgan för Palestinaflyktingar (UNRWA) har sedan länge va-

rit i väsentlig mån beroende av svenska bidrag för fullföljande av sin betydelsefulla verksamhet. SIDA har beräknat 10,5 milj. kr. för ett särskilt bidrag till UNRWA:s yrkesutbildningsprogram, och utskottet tillmäter det stor vikt att sådant stöd kan lämnas.

Det program för målinriktad forskning som ligger till grund för SIDA:s beräkningar av medelsbehovet (2,5 milj. kr.) beträffande anslagsposten Forskning avser ämnesområden av största betydelse för u-länderna. Utskottet anser det därför angeläget att verksamhetens igångsättande inte uppskjuts på grund av medelsbrist.

Det sammanlagda, av SIDA beräknade medelsbehovet för nu nämnda verksamheter under budgetåret 1967/68 uppgår sålunda till 39,8 milj. kr.

En anslagspost för katastrofhjälp har upptagits under förevarande anslag i SIDA:s anslagsframställning. Utskottet förutsätter att vid uppkommande större behov av sådan hjälp under budgetåret 1967/68 medel kan ställas till förfogande av riksdagen i särskild ordning.

SIDA har anmält sin avsikt att med all kraft fullfölja redan inledda strävanden i syfte att genom olika rationaliseringsåtgärder nedbringa kostnaderna för pågående och planerade aktiviteter. Det synes emellertid utskottet uppenbart, att de besparingar som härigenom kan vinnas inte i väsentlig mån kan leda till ett frigörande av medel för tillgodoseende av de nyss nämnda verksamheterna. Inte heller kan något betydande medelstillskott komma till stånd därest — såsom av SIDA förordats — den reservation som beräknas uppkomma innevarande budgetår under anslaget till stipendiat- och kursverksamhet tillföres fältverksamheten.

En utväg för att söka skapa tillgång till behövliga medel utöver anslagsbeloppet 99 milj. kr. har redan anvisats genom vad som anförts av utskottet under punkterna 11 och 12 ovan beträffande där avsedda anslag, och hemställan om medelsöverföring från dessa anslag görs under punkten 18 i det följande. Utskottet hänvisar också till punkten 2 i sitt denna dag avgivna utlåtande nr 54 angående utvecklingsbistånd under sjunde huvudtiteln. Däri föreslår utskottet, att Kungl. Maj:t bemyndigas att överföra medel från anslaget Bilateralt finansiellt utvecklingsbistånd under sjunde huvudtiteln till nu ifrågakvarande anslag.

Med hänsyn till vad utskottet sålunda förordat finner utskottet, att de önskemål som redovisats i motionerna I: 83 och II: 111 samt I: 189 och II: 246 blivit i allt väsentligt tillgodosedda.

Motionerna I: 483 och II: 613 syftar till att säkerställa, att Sverige även vid bifall till Kungl. Maj:ts förslag rörande förevarande anslag kan bidra med den andel av kostnaderna för det nordiska Tanganyikaprojektet som i enlighet med den beräknade årsramen för projektets totalkostnader skall ankomma på Sverige. SIDA har beräknat medelsbehovet för budgetåret 1967/68 till det belopp som i motionerna angetts, och enligt vad som upplysts utskottet föreligger ingen risk för nedskärning av den svenska bidragsandelen till det nu pågående projektet eller övrig hittills färdigplanerad

verksamhet. Motionärernas önskemål kan därför anses tillgodosett även utan att ett särskilt anslag uppföres för ändamålet. Av nu anförda skäl avstyrker utskottet motionerna I: 483 och II: 613.

Mot vad som av Kungl. Maj:t föreslagits om jämkning av anställningsvillkoren för fältexperterna har utskottet ingen erinran. En bättre avvägning av olika anställningsförmåner med ledning av de erfarenheter, som hittills vunnits vid tillämpningen av det år 1964 fastställda villkorssystemet, bör vara ägnad att underlätta rekryteringen av fältpersonal.

Utskottet hemställer,

a) att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och i anledning av motionerna I: 189 och II: 246, I: 482 och II: 604, I: 382 och II: 484 samt II: 612, sistnämnda fem motioner såvitt nu är i fråga, till *Fältverksamhet* för budgetåret 1967/68 på driftbudgeten under tredje huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 99 000 000 kr.;

b) att motionerna I: 83 och II: 111 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

c) att motionerna I: 483 och II: 613 icke må av riksdagen bifallas;

d) att riksdagen må godkänna vad som av Kungl. Maj:t föreslagits om jämkning av anställningsvillkoren för experter inom bilateral teknisk biståndsverksamhet.

16:o) **Rekrytering och utbildning av fältpersonal.** Kungl. Maj:t har (punkt C 8, s. 42—43) föreslagit riksdagen att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1967/68 anvisa ett reservationsanslag av 2 100 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 2 100 000 kr.

SIDA har i sin anslagsframställning anmält sin avsikt att under budgetåret 1967/68 vidareutveckla sin utbildningsverksamhet, som styrelsen räknar med att kraftigt öka under innevarande budgetår. Det beräknade medelsbehovet uppgår till 3,3 milj. kr., men med hänsyn till föreliggande reservation om ca 830 000 kr. föreslår styrelsen att anslaget förs upp med 2,9 milj. kr.

Departementschefen anför att anslaget kan uppföras med oförändrat belopp med hänsyn till att fältverksamheten under budgetåret 1967/68 inte av Kungl. Maj:t föreslås öka i den utsträckning som SIDA antagit i sin anslagsframställning.

Utskottet. Enligt vad utskottet inhämtat har det av expertutbildningsutredningen år 1965 framlagda förslaget angående förmåner vid kompletterande fackutbildning för blivande biståndsexperter m. m. ännu inte lett till att bestämmelser i ämnet utfärdats av Kungl. Maj:t. Utskottet vill därför ut-

tala förhoppningen, att ärendet blir föremål för den närmare prövning som kan erfordras för att expertaspiranterns förmåner i samband med kompletterande utbildning skall kunna regleras på ett ändamålsenligt och formellt tillfredsställande sätt.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Rekrytering och utbildning av fältpersonal* för budgetåret 1967/68 på driftbudgeten under tredje huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 2 100 000 kr.

17:o) Övriga motionsyrkanden. Utskottet har i detta sammanhang behandlat

dels en inom andra kammaren av herr *Hector m. fl.* väckt motion (II: 51), vari hemställts att riksdagen måtte som bidrag till humanitär hjälp och återuppbyggnad av anfallna och ödelagda områden i Vietnam anvisa dels 10 000 000 kr. till Demokratiska republiken Vietnam, dels 10 000 000 kr. till Sydvietnams nationella befrielsefront,

dels ock den tidigare omnämnda motionen II: 612 av herr *Rubin*, vari hemställts, såvitt nu är i fråga, att till Stockholms universitet anvisas 2 milj. kr. för skapande av en fond för antropologisk forskning inriktad på u-landsproblematik samt för införandet av kompletterande utbildning inriktad på tillämpad antropologi som påbyggnad till den grundläggande socialantropologiska utbildningen vid svenska universitet.

Beträffande motiveringarna till motionsyrkandena hänvisar utskottet till motionerna.

Utskottet. Enligt utskottets mening föreligger för närvarande knappast några praktiska förutsättningar för att genom direkta svenska kontantbidrag till Demokratiska republiken Vietnam och Sydvietnams nationella befrielsefront åstadkomma en hjälp, som kan komma av kriget drabbade människor och områden till del på ett godtagbart sätt. Till hjälpinsatser som igångsatts eller planerats av mellanstatliga organ eller internationella humanitära organisationer synes däremot svenskt statligt stöd kunna lämnas. Enligt vad utskottet erfarit har Svenska Röda korset i skrivelse till Kungl. Maj:t anhållit om bidrag till en humanitär insats i Vietnam. Framställningen har i huvudsak bifallits. Med hänsyn till det anförda kan utskottet inte tillstyrka motionen II: 51.

För det svenska utvecklingsbiståndet skulle det på längre sikt vara av stort värde, om universitetsutbildningen och den vetenskapliga forskningen på en rad områden kunde utbyggas i syfte att möjliggöra studier och forskningsaktiviteter med särskild inriktning på u-landsproblem. Till de ämnen om vilka detta gäller hör otvivelaktigt antropologin, men utskottet kan inte tillstyrka det i motionen II: 612 framlagda förslaget om sär-

skild medelsanvisning till Stockholms universitet. Bortsett från sådan verksamhet som ingår i SIDA:s program på forskningsområdet, bör åtgärder av det antydda slaget i första hand tillkomma efter förslag från universiteten och finansieras inom ramen för deras anslag.

Utskottet hemställer,

- a) att motionen II: 51 icke må av riksdagen bifallas;
- b) att motionen II: 612, såvitt nu är i fråga, icke må av riksdagen bifallas.

18:o) **Medelsöverföring till anslaget Fältverksamhet.** Under hänvisning till vad utskottet anfört under punkterna 11 och 12 hemställer utskottet,

att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att budgetåret 1967/68 till reservationsanslaget Fältverksamhet från reservationsanslagen Övrigt multilateralt tekniskt bistånd och Humanitärt bistånd till flyktingar m. fl. överföra medel, som under budgetåret icke behöver tagas i anspråk för tillgodo-seende av nu kända, med sistnämnda två anslag avsedda ändamål.

Stockholm den 11 april 1967

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Näsström, Virgin, Axel Andersson, Birger Andersson, Fritz Persson, Kaijser, Harry Carlsson, fru Wallentheim, herrar Söderberg, Bengtson, Ottosson, Bengt Gustavsson, Rönnberg, Björk och Sundin; samt

från a n d r a kammaren: herrar Bohman, Blidfors, Eliasson i Sundborn, Mellqvist, fru Lewén-Eliasson, herrar Nihlfors, Lindholm, Fagerlund, Antonsson, Eskel, Källstad, Tobé, Svanberg, Lindkvist och Petersson.

Reservationer

1) vid *punkten 3* (Utredning om det fortsatta utvecklingsbiståndet) av herrar *Virgin, Axel Andersson, Kaijser, Harry Carlsson, Bengtson, Ottosson, Sundin, Bohman, Eliasson* i Sundborn, *Nihlfors, Antonsson, Källstad, Tobé* och *Petersson*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 382 och II: 484 samt I: 479 och II: 603, såvitt nu är i fråga, och att därför

dels det avsnitt i utskottets yttrande, som på s. 5 börjar med »Utskottet har» och på s. 6 slutar med »avstyrks därför», bort ha följande lydelse:

»Genom riksdagens beslut med anledning av propositionen 1962:100 fastlades riktlinjerna och målsättningen för det svenska utvecklingsbiståndet. Enligt utskottets mening är dessa riktlinjer på vissa punkter fortfarande väl ägnade att tjäna som grundval för verksamheten, medan de i andra avseenden gjorts inaktuella till följd bl. a. av den försämring av u-ländernas situation som inträtt sedan 1962.

Denna försämring beror på flera omständigheter. På grund av de för u-länderna ogynnsamma och gradvis försämrade bytesbetingelserna i den internationella handeln har länderna vållats ett inkomstbortfall av en storlek som vida överstiger resurstillskottet genom det internationella biståndet. En stigande andel av u-ländernas nationalprodukt har kommit att bindas för likvideringen av den skuldbörda som representeras av de växande utvecklingskrediterna. Befolkningsutvecklingen hotar i många länder att omintetgöra de framsteg som gjorts på vissa områden, och otillräckligheten av och instabiliteten i den egna livsmedelsproduktionen har gjort hotet om hungersnöd till en realitet på många håll.

Vårt lands bidrag till de samlade ansträngningarna till förmån för u-länderna måste inriktas på dessa grundproblem. Sålunda bör Sverige på det internationella planet verka för en stabilisering av viktiga u-landsprodukters priser på en rimlig nivå. Åtgärder för att ytterligare eliminera tullhinder för sådana produkter bör vidtagas. Kraftigt ökade insatser måste göras för att begränsa befolkningstillväxten och förbättra livsmedelsförsörjningen. Direkta företagsinvesteringar i u-länderna innebär kapitaltillskott som inte ökar ländernas skuldbörda, och införande av ett nationellt investeringsgarantisystem i förening med vissa beskattningsreformer skulle låta svensk företagsverksamhet bidra till att öka takten i u-ländernas ekonomiska utveckling. Över huvud taget bör det offentliga biståndet bättre samordnas med övrig svensk utvecklingsfrämjande verksamhet, till vilken hör inte bara näringslivets insatser utan också missionens på långvarig erfarenhet vilande aktiviteter i u-länderna. Genom en sådan samordning skulle det också bli möjligt att få ett bättre underlag för bedömningar som kan leda till att biståndet inom givna kostnader ger största möjliga utvecklingseffekt. En totalsyn måste anläggas på det svenska utvecklingsbiståndet, däri inbegripet åtgärder på det handelspolitiska och kommersiella området.

Utskottet har under nästföregående punkt hemställt, att 1968 års riksdag förelägges en plan för utvecklingsbiståndets successiva utbyggnad till en nivå svarande mot 1 procent av bruttonationalprodukten. Under punkter i det följande förordar utskottet åtgärder på det administrativa och anslagstekniska området i syfte att underlätta anläggandet av en totalsyn på utvecklingsbiståndet. Det återstår att få till stånd grundprinciper och vägar för verksamheten, som i högre grad än 1962 års riktlinjer ger uttryck för

denna helhetssyn. Så länge dessa riktlinjer är gällande kan utredningar och preciseringar i detaljfrågor blott få begränsat värde.

Utskottet föreslår därför, att en översyn av 1962 års riktlinjer sker i syfte att utstaka de nya vägar för det svenska utvecklingsbiståndet som behövs för att detta skall kunna ge största möjliga utvecklingseffekt. Uppgiften att verkställa en sådan översyn bör anförtros åt en utredning med parlamentariskt inslag, vari ingår företrädare för näringslivet och missionen samt annan expertis.

En utredning av det slag som begärts i motionerna I: 131 och II: 166 skulle enligt utskottets mening inte kunna tjäna det nu angivna syftet.»

dels ock utskottets hemställan under a) bort ha följande lydelse:

»a) att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 382 och II: 484 samt I: 479 och II: 603, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att en allsidigt sammansatt utredning med parlamentariskt inslag tillsättes för att överse riktlinjerna för det svenska utvecklingsbiståndet i enlighet med vad utskottet anfört;»

2) vid *punkten 4* (Ökad administrativ samordning av biståndsverksamheten) av herr *Bohman*.

3) vid *punkten 5* (Vissa prioriteringsfrågor) av herrar *Axel Andersson, Harry Carlsson, Nihlfors, Källstad* och *Tobé*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 476 och II: 614 och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 11, som börjar med »Av anförda» och slutar med »prioriterade länder», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet delar de i motionerna I: 476 och II: 614 framförda skälen för en utökning av biståndsverksamheten i Zambia. Möjligheterna att administrera ett sådant bistånd har förbättrats då riksdagen nu beslutat, att inrätta en svensk ambassad i Lusaka. I en interpellationsdebatt i andra kammaren den 9 december 1966 har utrikesministern förklarat sig vara beredd att välvilligt pröva frågan om svensk biståndsinsats till Zambia.

Även om Zambia f. n. inte tillhör de länder, som prioriteras i fråga om biståndsinsatser, bör möjligheterna till snabba välbehövliga insatser inte därför uteslutas. Principen om länderkoncentrationen bör inte anses innefatta någon rigorös bindning med vittgående tidsmässig giltighet. Enligt utskottets mening bör kunna övervägas att något utöka kretsen av huvudmottagarländer, oavsett huruvida det kan bli aktuellt att i samband med utlöpandet av nuvarande avtalsengagemang avbryta verksamheten i vissa f. n. prioriterade länder. Det faller sig naturligt att frågan nu reses att göra Zambia till ett av huvudmottagarländerna för svenskt utvecklingsbistånd särskilt med beaktande av att sådant bistånd redan ges till de två länder,

Tanzania och Kenya, som Zambia söker närma sig till. SIDA bör därför få i uppdrag att undersöka möjligheterna att snarast öka den svenska biståndsinsatsen i detta land.»

dels ock utskottets hemställan under a) bort ha följande lydelse:

»a) att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 476 och II: 614, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att omedelbara kontakter tages med Zambias regering angående utbyggnad av den svenska biståndsverksamheten i Zambia samt att en plan härför förelägges 1968 års riksdag;»

4) vid *punkten 13* (Styrelsen för internationell utveckling: Avlöningar) av herrar *Axel Andersson, Harry Carlsson, Bengtson, Sundin, Eliasson* i Sundborn, *Nihlfors, Antonsson, Källstad* och *Tobé*, vilka ansett att utskottet bort föreslå anslagshöjning utöver Kungl. Maj:ts förslag, och att därför utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»För att den ökade aktivitet beträffande fältverksamheten som enligt utskottet bör komma till stånd under budgetåret 1967/68 krävs en väsentlig förstärkning av SIDA:s personalresurser. I relation till den ökade fältverksamheten torde i anslutning till yrkandet i motionerna I: 382 och II: 484 35—40 av de av SIDA önskade 49 nya tjänsterna böra inrättas. Det totala medelsbehovet under förevarande anslag skulle med hänsyn härtill uppgå till ca 7,5 milj. kr. jämfört med det i SIDA:s anslagsframställning beräknade beloppet 7,9 milj. kr. Då en viss osäkerhet av naturliga skäl måste vidlåda dessa beräkningar förutsätter utskottet att SIDA vid behov erhåller Kungl. Maj:ts medgivande att överskrida anslaget.

Utskottet vill i detta sammanhang anföra, att varken omfattningen av de operativa anslagen eller den beräknade medelsförbrukningen utgör någon rättvisande mätare av biståndsmyndighetens behov av fast personal, d. v. s. till myndigheten mer eller mindre varaktigt knutna befattningshavare. Den största belastningen på denna personal i samband med en viss fältaktivitet torde inte sällan ligga i tiden före aktivitetens realiserande, varav följer att hemmamyndighetens befattning med projektet minskar när den egentliga förbrukningen av anslagsmedel för detta vidtar. Strävandena att förlägga huvuddelen av den löpande projektadministrationen till fältet kan också förväntas leda till samma effekt. Det får antagas, att det svenska utvecklingsbiståndet under överskådlig tid kommer att kännetecknas av stigande realresurser för insatser förvaldade av SIDA. Mot denna bakgrund talar enligt utskottets mening starka skäl för att förstärkningen av styrelsens fasta personella resurser planeras på lång sikt.

Enligt utskottet bör åtgärder vidtas i syfte att genom överföring till anslaget Fältverksamhet av medel från anslagen Övrigt multilateralt tekniskt bistånd och Humanitärt bistånd till flyktingar m. fl. — i den mån dessa

medel ej behöver tagas i anspråk under budgetåret 1967/68 för nu kända ändamål under sistnämnda två anslag — tillföra SIDA ökade resurser för fältverksamheten. Därest sådana överföringar får större omfattning kan behov av ytterligare personalförstärkning uppkomma för SIDA, vilket utgör ännu ett skäl varför Kungl. Maj:t bör medge styrelsen att i förekommande fall överskrida förevarande anslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 382 och II: 484, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Styrelsen för internationell utveckling (SIDA): Avlöningar* för budgetåret 1967/68 på driftbudgeten under tredje huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 7 500 000 kr.»

5) vid *punkten 14* (Styrelsen för internationell utveckling: Omkostnader) av herrar *Axel Andersson, Harry Carlsson, Bengtson, Sundin, Eliasson i Sundborn, Nihlfors, Antonsson, Källstad och Tobé*, vilka ansett att utskottet bort förordad höjning av anslaget utöver Kungl. Maj:ts förslag, och att därför

dels det avsnitt i utskottets yttrande på s. 25, som börjar med »Då utskottet» och slutar med »Sveriges biståndsverksamhet», bort ha följande lydelse:

»Under nästföregående punkt har utskottet förordat en höjning av SIDA:s avlöningsanslag. Även förevarande anslag bör räknas upp i jämförelse med Kungl. Maj:ts förslag. I anslutning till yrkandet i motionerna I: 382 och II: 484 beräknar utskottet medelsbehovet under förevarande anslag till 2 430 000 kr. Beträffande anslagsposten Publikationstryck m. m. har dock utskottet i likhet med SIDA beräknat ett belopp av 290 000 kr. Utskottet har av SIDA inhämtat att ett antal färdigplanerade trycksaker inte kunnat utges under innevarande år på grund av medelsbrist. Det får anses angeläget att SIDA kan intensifiera sin till allmänheten riktade upplysning om de mellanstatliga organisationernas och Sveriges biståndsverksamhet.

I likhet med vad som anförts under nästföregående punkt rörande det där avsedda anslaget bör Kungl. Maj:t medge SIDA att, därest behov härav skulle uppkomma, överskrida förevarande anslag under budgetåret 1967/68.»

dels ock utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 382 och II: 484 ävensom med avslag å motionerna I: 477 och II: 602, förstnämnda båda motioner såvitt nu är i fråga, till *Styrelsen för internationell utveckling (SIDA): Omkostnader* för budgetåret 1967/68 på driftbudgeten under tredje huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 2 430 000 kr.»

6) vid punkten 15 (Fältverksamhet) av herrar Axel Andersson, Harry Carlsson, Bengtson, Sundin, Eliasson i Sundborn, Nihlfors, Antonsson, Källstad och Tobé, vilka ansett att utskottet bort föreslå höjning av anslaget utöver Kungl. Maj:ts förslag och att därför

dels det avsnitt i utskottets yttrande, som på s. 27 börjar med »SIDA:s anslagsframställning» och på s. 29 slutar med »väsentligt tillgodosedda», bort ha följande lydelse:

»SIDA:s anslagsframställning bär vittne om att styrelsen nu anser de administrativa förutsättningarna för en väsentlig utvidgning av verksamhetsvolymen i förhållande till innevarande budgetår vara för handen. Styrelsens förslag beträffande anslaget till fältverksamhet är också åtskilligt längre gående än tidigare år. Kungl. Maj:t har emellertid inte ansett sig kunna tillmötesgå SIDA:s förslag i dess helhet. Det föreligger en skillnad på 65 milj. kr. mellan äskandet och propositionens förslag. I motionerna I: 382 och II: 484 samt II: 612 föreslås bifall till det av SIDA begärda beloppet. I motionerna I: 482 och II: 604 samt I: 189 och II: 246 föreslås också en ökning i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet anser det angeläget att den planeringskapacitet som SIDA nu uppnått vidmakthålles i syfte att snarast möjligt åstadkomma den större omfattning av biståndsaktiviteten som riksdag och regering tidigare uttalat sig för. Bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle innebära en försening i genomförandet av det av statsmakterna föreslagna programmet med sikte på en biståndsinsats av storleksordningen 1 procent av nationalinkomsten. Mot bakgrund härav kan utskottet inte acceptera Kungl. Maj:ts förslag.

Sedan Kungl. Maj:ts avsikter beträffande anslaget till fältverksamhet kommit till SIDA:s kännedom, har bearbetningen av vissa projekt avstannat, då dessa projekt uppenbarligen inte skulle kunna genomföras med det lägre anslag som Kungl. Maj:t förordat. Det är således möjligt att SIDA under det kommande budgetåret tyvärr inte kan av nämnda anledning genomföra hela det program rörande fältverksamheten, som föreslagits i anslagsframställningen. Utskottet anser emellertid att ett belopp som med 50 milj. kr. överstiger, vad Kungl. Maj:t föreslagit, erfordras för att den faktiska planeringsnivån hos SIDA:s aktiviteter skall upprätthållas. Det blir härigenom möjligt att fullt ut genomföra familjeplaneringsprogrammet, utbildningsverksamheten för afrikanska kvinnor, biståndsinsatsen för Palestinaflyktingarna m. m. Dessutom har utskottet beaktat att bidragsframställningar från missionen och ideella organisationer i övrigt inkommit i ökat antal under senare tid. Det ursprungligen av SIDA begärda anslaget till denna verksamhet torde således inte vara tillräckligt för att tillgodose behoven. Med den anslagsökning som utskottet föreslår skulle dock ifrågavarande önskemål kunna i väsentligt större omfattning än eljest tillmötesgås. Härigenom torde motionerna I: 83 och II: 111 samt I: 189 och II: 246 icke behöva påkalla någon riksdagens åtgärd.

Utskottet föreslår således att anslaget till Fältverksamhet räknas upp med 50 milj. kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag. Härigenom möjliggörs en fortsatt ökad planeringstakt för biståndet. Genom att ett ökat anslag av denna storlek beviljas, skapas en garanti för att SIDA under det kommande budgetåret ej av medelsbrist förhindras från att fullgöra sina förpliktelser och att en fortsatt uppbyggnad totalt av vårt u-landsstöd genomförs. Garanti här för kan inte skapas genom överföring av medel från det bilaterala finansiella biståndet på sjunde huvudtiteln till fältverksamheten under tredje huvudtiteln. Utskottet vill slutligen framhålla att det är angeläget, att SIDA i sin verksamhet har tillgång till ett visst operationsutrymme för att möjliggöra en smidigare biståndsinsats. SIDA har själv i olika sammanhang framfört önskemål om att ha tillgång till medel för snabba insatser om behovet så påkallar.

Vidkommande frågan om särskild anslagspost för katastrofhjälp som med 4 milj. kr. upptagits under rubriken Fältverksamhet i SIDA:s anslagsframställning anser utskottet att medel kan ställas till förfogande av riksdagen i särskild ordning om behov i större omfattning av sådan hjälp uppstår under budgetåret 1967/68.

Såsom anförts under punkterna 11 och 12 bör viss medelsöverföring från där avsedda anslag till förevarande anslag komma till stånd. Hemställan härom görs under punkt 18 i det följande.»

dels ock utskottets hemställan under a) bort ha följande lydelse:

»a) att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 189 och II: 246, I: 482 och II: 604, I: 382 och II: 484 samt II: 612, sistnämnda fem motioner såvitt nu är i fråga, till *Fältverksamhet* för budgetåret 1967/68 på driftbudgeten under tredje huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 149 000 000 kr.;»